

fragment de (din) realitate. Acest fragment nu poate fi însă identificat cu sensul cuvântului respectiv, deoarece *sensul* este un fenomen lingvistic, implicat în cel extralingvistic exclusiv prin faptul că îl reprezintă în limbă. Desigur, sensul cuvântului constituie ceva mai abstract și mai general decât reprezentarea obiectului, fenomen pus (în funcție de context etc.) în valoare prin dezvoltarea accepțiilor figurate. În orice caz, sensul nu trebuie și nu poate fi confundat, cum remarcă și V.M.N. (vezi p. 9), cu ceea ce el semnifică. Esența semnului lingvistic (incluzînd aici nu numai *cuvintele* propriu-zise, ci și *morfemele*) este dată de unitatea dintre sens și expresia lui exterioară (în limba vorbită, de suportul fonic audibil al gândurilor și impresiilor noastre). Dacă sensul (înțelesul) cuvântului ține de planul lexical, o desinență (de pildă, *-i* în forme ca : *florii*, *pietrei* etc.) exprimînd relații, ține de cel al raporturilor (gramaticale).

Insistînd asupra fenomenelor lingvistice, autorul atrage atenția asupra faptului, semnificativ, după noi, că analiza lor (de ex., analiza categoriei numărului gramatical) nu trebuie să aibă în vedere exclusiv fundamentarea logică (vezi p. 11). Acceptînd ideea autonomiei relative a sistemului lingvistic (p. 10), V.M.N. relevă (p. 11) că raportul dintre singular și plural, de pildă, există independent de limbă.

Analiza tuturor cuvintelor care exprimă ideea de singular ne duce la concluzia că acest sens este exprimat prin mijloace diferite, subordonate însă atît în rusă, cît și în română, în virtutea unor cauze mai generale, diferențierii pe genuri, care s-a dovedit a fi mai importantă în ambele limbi.

Noțiunea de *categorie gramaticală* reprezintă, cum bine remarcă autorul (p. 11), un mod de organizare a sistemului lingvistic mult superior conceptelor de *formă gramaticală* și *sens gramatical*. Ea trebuie descoperită și descrisă în fiecare limbă în parte. Astfel, ideea de singular la substantivele românești sau rusești nu este întărită numai de faptul că ea apare și la alte cuvinte de același tip, ci și pentru că seriei *casă, masă, drum, copac, cal* etc. i se opune o alta, cu sens de plural : *case, mese, drumuri, copaci, cai* etc. Acest sistem de opoziții caracterizează, în esență, structura gramaticală (cf., de ex., în limba rusă, opoziția verbelor de aspect perfectiv și imperfectiv). Așadar, putem accepta concluzia autorului, potrivit căreia *opoziția* reprezintă „un moment calitativ nou în organizarea structurii gramaticale, ale cărei prime elemente le constituie sensul gramatical și forma gramaticală” (p. 11—12). V.M.N. recunoaște însă că opoziția nu trebuie privită numai ca *opoziție binară* (vezi, de pildă, *aspectul verbal sau categoria gramaticală a numărului*). Într-adevăr, în limbile rusă și română *genul* și *persoana* cunosc opoziții ternare, *cazul* în rusă, opoziția a 6 forme, altfel este reprezentat sistemul opozițiilor specifice categoriei *timpului* în cele două limbi. În general însă, opozițiile pluriforme sînt bazate tot pe opoziții binare. Astfel, în limba rusă *categoria cazului* dispune de opoziții binare între nominativ și genitiv, nominativ și dativ, nominativ și acuzativ etc. Aceste opoziții nu au, desigur, aceeași valoare. Pregnante și mult mai semnificative sînt opozițiile dintre nominativ și acuzativ sau dintre nominativ și instrumental (vezi p. 13).

Merită a fi reținută ideea potrivit căreia (vezi p. 12—13) *categoria predicativității*, rezultată din opoziția formelor de indicativ și conjunctiv, constituie,